

PÉČE O TETŘÍVKA OBECNÉHO

ONDŘEJ VOLF

Mgr. ONDŘEJ VOLF

Člen sdružení Ametyst a ČSO,

spolupracuje se společností Beleco.

Věnuje se výzkumu a ochraně přírody

a krajiny a významu nepřírodních

biotopů pro biodiverzitu. Jeho

specializací jsou obratlovci a vodní

živočichové.

Tetřívka obecná patří v současnosti mezi nejohroženější druhy našich ptáků. Je zřejmé, že konzervativní druhová ani územní ochrana formou ptačích oblastí bez aktivních opatření u nás budoucnost tetřívky nezajistí. Situace je o to horší, že posilování místních populací umělým odchovem nebo dovozem ptáků z jiných oblastí je neúčinné a s vysokou pravděpodobností odsouzené k neúspěchu. Cestou k možnému zlepšení neblahého populačního trendu je péče o biotop, i když ani zde nevíme přesně, jak postupovat. Chybí nám totiž jednoznačná odpověď na otázku, co je za plošným i početným úbytkem tetřívky v celé střední Evropě.

Určitou náповědu lze hledat v oblastech, kde úbytek není tak markantní, nebo se projevil později než v ostatních územích. To je případ např. vojenských újezdů nebo horských oblastí, kde došlo ve druhé polovině 20. století k plošnému úhynu smrkových porostů v důsledku znečištěného ovzduší. Víme, že zásadní roli v ekologických nárocích tetřívky hraje přítomnost mozaiky otevřených ploch, mokřadů, rozptýlené zeleně a lesních porostů s významným podílem listnatých dřevin. Víme také, že klíčová je existence rašelinišť a rašelinných stanovišť. Těmito směry se v posledních letech ubírá řada projektů na ochranu tetřívky v různých oblastech střední Evropy.

V Jizerských horách je dokumentován strmý pokles početnosti tetřívky, který do

značné míry koresponduje s odrůstáním smrkových výsadeb ve vrcholových partiích. Proto zde lesníci, kterým osud tohoto symbolu našich hor není lhostejný, připravili a realizují projekt vytváření soustav otevřených ploch uvnitř porostů, tzv. tetřívčích center. Podle prvních výsledků se zdá, že by mohl přinést výsledky, i když je otázkou, jestli nepřišel příliš pozdě a stačí-li na něj malá populace ještě pozitivně reagovat. Bezlesí jsou vytvářena v místech současného nebo nedávného výskytu tetřívky, v návaznosti na rašeliniště. Zásadní je, že takové plochy vybrali na základě dlouholetých zkušeností sami lesní hospodáři.

Podobná opatření provádí v Krkonoších Správa KRNAPu. Je zvláštní vidět v lese v národním parku stroj likvidující mladé výsadby nebo špatně prosperující smrky, ale je třeba si uvědomit, že zde jen nahrazuje přirozenou tvorbu mozaiky otevřených ploch a různověkých, bohatě strukturovaných porostů. I zde jsou opatření vázána na okolí rašelinných ploch, na místa, kde se tetřívci stále zdržují. V Krkonoších je ovšem nutné řešit i další palčivý problém, kterým je vysoká návštěvnost tohoto pohorí. Zvláště v posledních letech je čím dál rozšířenější volný pohyb mimo značené stezky, a to hlavně v zimě, kdy se vyznavači různých sportovních aktivit, jako je např. skialpnismus, pohyb na sněžnicích, jízda na sněžových skútrech apod., pouštějí do míst zimování tetřívky.

Tetřívka obecná. Foto Ondřej Prosický

Pro obě ptačí oblasti v Krušných horách, jejichž předmětem ochrany je tetřívka, byly připraveny tzv. soubory doporučených opatření. Jsou to jakési plány péče o ptačí oblast, které byly letech 2017 a 2018 aktualizovány a odsouhlaseny všemi zúčastněnými subjekty. V návaznosti na tyto koncepční materiály zadalo MŽP v roce 2018 vypracování návrhu konkrétních opatření zaměřených na zlepšení stavu biotopu. Vycházejí z podobných principů jako v Jizerských horách, i zde je kladen důraz na vytvoření mozaiky různých stanovišť, součástí jsou opatření k revitalizaci rozsáhlých, dříve odvodněných rašelinišť. Znamená to, že v celém pohoří mají být vybrány plochy, kde bude odstraněn lesní porost a bude tak zajištěna přítomnost otevřených ploch vhodných k toku, budou revitalizována rašeliniště a upravena struktura lesních

porostů. Takové plochy je nutné vyhledat přímo v terénu, projednat s vlastníky, najít kompromis mezi řadou dalších zájmů a pak hlavně přikročit k akci. Zatím byla opatření připravena pro západní část pohoří, zbytek by měl zpracován v letošním roce. Ještě více do detailu jde sasko-český projekt Tetraovit, který je zaměřen na ochranu tetřívka v klíčovém území tetřívka v okolí Cínovce v Krušných horách. Podrobně se zabývá jeho biotopovými nároky, výsledkem by měl být podrobný návrh aktivit v projektovém území. Výhodou projektu je, že jedním z partnerů je zde i podnik Lesy ČR, takže je možné předpokládat, že se z hlediska hospodařících subjektů leckdy problematická opatření podaří realizovat. Získané poznatky o ekologických nárocích tetřívku by měly být využitelné pro plánování opatření v celém pohoří.

Poněkud složitější je situace na Šumavě. Zde je stav biotopu na první i druhý pohled velmi dobrý. Přesto je zde úbytek tetřívka snad nejstrmější u nás. I zde je šance v revitalizacích rašelinišť a v managementu zarůstajících ploch. Celková početnost populace tetřívka je ovšem velmi malá a budoucnost druhu na tak velkém území může být přes veškerou snahu značně ohrožena. I přesto, že v poslední době se zdá, že pozornost věnovaná tetřívkově výrazně vzrostla, není vůbec jasné, zda naše zdecimované populace v horizontu několika desítek let přežijí. Tetřívka obecný je jasným kandidátem na celostátní záchranný program, jeho budoucnost u nás je však i tak velmi nejistá.

